

Іон СТЕВІЛЕ,

*Надзвичайний і Повноважний Посол
Республіки Молдова в Україні*

СУСІДИ МАЮТЬ ЖИТИ В ЗЛАГОДІ

У 2012 році Республіка Молдова та Україна відзначили дві важливі події в новітній історії відносин між нашими державами: 20-річчя встановлення дипломатичних відносин і 20-річчя підписання Договору про добросусідство, дружбу і співпрацю. З цього часу помітно

якісно новий етап у розвитку молдавсько-українських зв'язків, заснованих на принципах взаєморозуміння, підтримки і взаємовигідної взаємодії.

Річниці цих знаменних подій є не тільки святковими датами, а й гарним приводом для підбиття підсумків минулого історичного періоду, а головне для визначення чітких цілей і напрямів подальшого розвитку відносин між нашими країнами в різних сферах на основі стратегічного партнерства.

За минулі два десятиліття після проголошення своєї незалежності Республіка Молдова та Україна досягли серйозних і вражаючих результатів, упевнено йдучи нелегким шляхом побудови суверенних демократичних держав, проведення глибоких структурних перетворень у всіх сферах суспільного життя, самотвердження на міжнародній арені. Наші країни послідовно прагнуть інтегруватися в Європейський Союз і сьогодні є визначними лідерами в рамках європейської політики «Східного партнерства». Безсумнівно, досягнення нашої мети — європейської

інтеграції, вимагає великих зусиль, але разом з тим є серйозною мотивацією для подальшого проведення реформ і модернізації суспільства відповідно до європейських стандартів. Кінцевою метою цих перетворень має стати забезпечення сприятливих умов для сталого економічного розвитку та зростання, залучення іноземних інвестицій, значного підвищення рівня життя людей, а також зміцнення демократичних інститутів.

У цьому контексті хотів би особливо відзначити Спільну заяву міністрів закордонних справ Молдови та України про співпрацю на шляху європейської інтеграції, яку було підписано в липні 2011 року під час візиту до Кишинева глави українського МЗС Костянтина Грищенка. Відповідно до положень згаданого документа регулярно проводяться консультації щодо зовнішньополітичних відомств, розвивається взаємодія в рамках «Східного партнерства», Європейського енергетичного співтовариства, проводиться робота з підключення енергетичних систем наших країн до європейської мережі системних операторів передачі електроенергії (ENTSO-E), а також щодо приєднання до єдиного європейського повітряного простору, створення зони вільної торгівлі та лібералізації візового режиму з ЄС.

Багато чого зроблено для поступального розвитку двосторонніх молдавсько-українських відносин, які регулюються потужною договірно-правовою базою. Вона налічує понад 120 документів з різних сфер взаємодії. Сьогодні ми можемо з упевненістю говорити про активізацію політичного діалогу, зокрема на рівні глав держав і урядів, керівників парламентів, міністерств і відомств наших країн. Яскравим прикладом є взаємні офіційні та робочі візити на різних рівнях, які відбулися в останні роки. За їхніми підсумками досягнуто ряд домовленостей, які, на щастя, не залишилися тільки на папері, а втілюються у життя через конкретні дії.

У 2011 році після тривалої перерви було відновлено діяльність Спільної молдавсько-української міжурядової комісії з торговельно-економічної співпраці, яка, на наше загальне переконання, є найефективнішим механізмом для просування взаємодії в різних галузях, для вирішення конкретних завдань, які сьогодні є особливо актуальними для двосторонньої взаємодії.

Значний прогрес було досягнуто у здійсненні демаркації молдавсько-українського державного кордону, в облаштуванні та модернізації прикордонної інфраструктури, у здійсненні

спільного контролю і забезпеченні безпеки на державному кордоні. Успішно розвивається співпраця з прикордонних питань в рамках тристороннього молдавсько-українсько-європейського механізму, зокрема й у взаємодії з Місією Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM). Яскравим прикладом ефективної співпраці на кордоні між прикордонними і митними службами наших країн є успішна реалізація пілотного проекту із здійснення спільного контролю в пункті пропуску «Брічень-Россошани», що отримав високу оцінку з боку наших європейських партнерів.

У лютому 2012 року під час візиту в Україну прем'єр-міністра Республіки Молдова Володимира Філата було підписано установчі документи єврорегіону «Дністер», до якого увійшли шість прикордонних районів Республіки Молдова та Вінницька область України. Створення цього єврорегіону відкриває нові перспективи для подальшого розвитку транскордонної взаємодії між нашими країнами, зокрема шляхом реалізації спільних проектів у сфері економічної та соціальної інфраструктури, а також через розширення культурно-гуманітарних обмінів. Використання в повній мірі наявного потенціалу транскордонної співпраці в рамках створених спільно з Румунією ще наприкінці 90-х років минулого сторіччя єврорегіонів «Нижній Дунай» та «Верхній Прут», надає додаткові можливості для підняття рівня соціально-економічного розвитку прикордонних територій наших країн. Гарною підмогою в досягненні поставлених цілей може слугувати залучення коштів з різних європейських програм допомоги.

Україна є одним з найважливіших зовнішньоекономічних партнерів Республіки Молдова, стабільно займаючи протягом останніх років третє місце в загальному товарообігу нашої країни після Росії та Румунії. Торік обсяг взаємної торгівлі між нашими країнами перевищив цифру в 1 млрд доларів США. Розвивається двостороннє співробітництво у сфері просування взаємних інвестицій, а також створення спільних підприємств. В якості невеликої довідки наведу такі цифри: сьогодні в Республіці Молдова зареєстровано понад 270 підприємств з українським капіталом, загальний обсяг якого становить 15 млн доларів США, а в Україні функціонує понад 140 підприємств за участю молдавського капіталу із загальним обсягом у 30 млн доларів США.

Звичайно, неправильно стверджувати, що сьогодні ми не маємо, скажімо так, проблемних питань нашої співпраці, які поки що остаточно не вирішено. На мій погляд, це абсолютно природна ситуація у відносинах між двома сусідніми державами, головне — наявність політичної волі для якнайшвидшого врегулювання подібних проблем. А така тверда воля у керівництва Республіки Молдова і України є.

Я вже говорив про діяльність Міжурядової комісії у сфері торговельно-економічного співробітництва. Останнє 13-те засідання згаданої Комісії відбулося в листопаді минулого року, сьогодні профільні міністерства і відомства Молдови та України активно працюють над реалізацією досягнутих в її рамках домовленостей, особливо з невирішених питань. У зв'язку з цим хочу відзначити принципово новий підхід, зафіксований сторонами в підсумковому протоколі 13-го засідання Комісії. Наші країни домовилися про необхідність остаточного врегулювання усіх проблемних питань на основі так званого «пакетного підходу». Саме на базі такого конструктивного підходу будуть вирішуватися питання, пов'язані з взаємним визнанням прав власності на молдавські та українські об'єкти, розташовані відповідно на території України та Молдови, з функціонуванням Дністровського гідроенергетичного комплексу, із забезпеченням захисту та сталого розвитку екосистеми басейну річки Дністер, з демаркацією молдавсько-українського державного кордону в районі цього важливого економічного об'єкта, а також в районі молдавського населеного пункту Джурджулешти. Проведена до теперішнього часу спільна робота з цього напрямку надихає на подальше успішне вирішення наявних проблем.

Іншою важливою галуззю молдавсько-української взаємодії є співпраця в культурно-гуманітарній сфері. Ми зацікавлені в подальшій її активізації, зокрема з таких важливих напрямків, як розширення і зміцнення культурних зв'язків, реалізація програм з обміну студентами, надання підтримки щодо збереження та розвитку самобутності наших діаспор. У цьому контексті хотів би відзначити плани із взаємної організації Днів культури наших країн, проведення яких стане прекрасною можливістю для громадян Молдови та України ще ближче познайомитися з багатою культурною спадщиною і традиціями наших народів.

Успішно проводиться робота зі збереження і розвитку етнічної та культурної самобутності наших національних громад, які

проживають на території Республіки Молдова та Україні, що є своєрідним мостом дружби між двома сусідніми народами. Щоб продемонструвати більш наочно масштаб і важливість подібної роботи, наведу такі цифри: згідно з переписом населення 2001 року, в Україні проживає близько 260 тисяч етнічних молдаван, здебільшого в Одеській (понад 120 тисяч) і Чернівецькій (близько 70 тисяч) областях, а згідно з даними перепису населення 2004 року в Республіці Молдова проживає понад 450 тисяч етнічних українців. Одним з результатів проведеної державної політики щодо підтримки діаспор сьогодні є успішне функціонування національних та етнокультурних асоціацій молдаван в Україні і відповідно українців у Молдові. У більшості населених пунктів, де компактно проживають представники діаспори, створено фольклорні ансамблі, проводяться традиційні фестивалі національної культури, ведеться виховання і викладання молдавською, румунською та українською мовами в дошкільних установах і навчальних закладах.

Хотів би особливо відзначити вагомий внесок наших видатних попередників у зміцнення відносин добросусідства, дружби і взаємодії між нашими країнами і народами, що мають давню та багату історію, яка базується на спільних духовних і культурних цінностях. У цьому контексті доречно згадати видатного церковного та громадського діяча Митрополита Київського Петра Могилу (Petru Movila), сина молдавського господаря Сіміона Мовіле, а також династичний шлюб між дочкою молдавського господаря Василя Лупу і сином Гетьмана Війська Запорозького Богдана Хмельницького. Молдова є історичною батьківщиною відомих політиків і громадських діячів сучасної України — Сергія Тігіпка, Анатолія Кінаха, Івана Вакарчука та інших.

Варто згадати про взаємодію з Україною в процесі врегулювання тривалого придністровського конфлікту. Молдавська влада високо оцінює активну та конструктивну роль України у придністровському врегулюванні шляхом вироблення особливо правового статусу Придністров'я, який базується на повазі до суверенітету та територіальної цілісності Республіки Молдова. Ми вдячні українській владі за надану підтримку в просуванні прямого діалогу між Кишиневом і Тирасполем, зокрема за організацію першої зустрічі прем'єр-міністра Республіки Молдова В. Філата з новим лідером Придністров'я Є. Шевчуком, яка від-

булася 27 січня 2012 року в Одесі. Ми також вдячні Україні за підтримку ініціативи щодо демілітаризації Зони безпеки та трансформації нинішньої миротворчої операції в багатонаціональну цивільну місію з міжнародним мандатом. Однак, незважаючи на позитивну динаміку в процесі придністровського врегулювання, зокрема відновлення в 2011 році офіційних переговорів у форматі «5+2», а також активізацію політичного діалогу між двома берегами Дністра, ще дуже багато чого ми маємо зробити. І Республіка Молдова розраховує на досягнення прогресу з цього питання під час українського головування в ОБСЄ у 2013 році.

Як представник дипломатичної служби окремо хочу відзначити тісну і конструктивну взаємодію зовнішньополітичних відомств наших країн. Традиційним стало проведення політичних консультацій на рівні заступників міністрів закордонних справ Республіки Молдова і України, в рамках яких обговорюється весь спектр актуальних питань двосторонніх відносин. Такий обмін думками є вкрай корисним, зокрема для проведення того, що дипломати зазвичай називають «звіркою годинників». Цей перевірений механізм допомагає нам своєчасно виробляти пропозиції та рекомендації для керівництва наших держав з проблематики молдавсько-українських відносин.

Підбиваючи підсумки пройденого 20-річного етапу в історії відносин між Молдовою і Україною, можна впевнено сказати, що ми просунулися далеко вперед у плані розвитку двосторонніх відносин у різних сферах. Проте абсолютно очевидно, що наявний потенціал взаємодії між нашими країнами ще не вичерпано. Використання повною мірою всіх можливостей для подальшого розвитку співробітництва між нашими країнами як на двосторонній основі, так і на міжнародному рівні з метою підвищення якості життя наших громадян і реалізації нашого спільного зовнішньополітичного стратегічного вибору — у цьому полягає основний сенс молдавсько-українського партнерства заради майбутнього.

Ion STEVILE,

*Extraordinary and Plenipotentiary Ambassador
of the Republic of Moldova in Ukraine*

NEIGHBORS SHOULD LIVE IN HARMONY

In 2012, Republic of Moldova and Ukraine celebrated two significant events in the recent history of bilateral relations: 20th anniversary of establishing the diplomatic relations and 20th anniversary of signing the Good Neighborhood, Friendship and Cooperation Agreement. Since that time on the Moldavian-Ukrainian relations based on the principles of mutual understanding, support and mutually beneficial cooperation had undergone a noticeable boost in their development.

The anniversaries of these prominent events are not just festive days in the calendar but a good reason to draw some conclusions of the past historical period and — what is more important — define clear-cut objectives and priorities of further evolution in relations between our countries in the diverse areas of the strategic partnership.

Over the past two decades after declaration of its independence the Republic of Moldova and Ukraine have achieved substantial and outstanding results, confidently striding on their path of building sovereign democratic states, implementing profound structural transformations in all strata of social life and self-affirmation on the international arena. Our countries consistently strive to get integrated in the European Union and today are uncontestable leaders in the framework of the European «Eastern partnership» policy. It goes without saying that achieving the goal of European integration takes a lot of efforts but, at the same time, constitutes a valid stimulus to further reforms and social modernization in line with the European standards. The final goal of these transformations is to create favorable conditions for the sustainable economic growth and development, garner new foreign

investments; promote an appreciable increase in the life-style and strengthen democratic institutions.

In this context, I would like to highlight the role of the Mutual Declaration of the Moldavian and Ukrainian Foreign Affairs Ministers about mutual efforts to promote European integration, which was signed in July 2011 during the visit of the Ukrainian MFA chief Kostiantin Grishchenko to Kishinev. According to this document the foreign affair departments regularly hold mutual sessions and meetings and improve their cooperation in the framework of the European Partnership, Energy Community, facilitate work of connecting the national power gridlines in both countries to the European Network of Transmission System Operators for Electricity (ENTSO-E), join the common European air space, create the free trade zone and liberalize the visa regime with the EU.

Over the last years, our countries have made a significant progress in developing the bilateral Moldavian-Ukrainian relations that are underpinned by a powerful legislative basis composed of more than 120 documents in different disciplines. Today we can confidently ascertain the intensification of political dialogue, in particular on the level of state and government heads, parliamentary speakers, ministry and departmental chiefs. Most prominent example is the official and working visits paid by delegations at different levels over the recent years. These visits have resulted in a number of agreements, which fortunately are not just paperwork but real actions that are daily implemented.

In 2011, after the long suspension period the joint Moldavian-Ukrainian Trade and Economic Cooperation Committee has resumed its activities: so far, this body proved itself to be the most efficient mechanism to promote cooperation in different branches, to address concrete issues which are substantial for the bilateral cooperation.

Significant headway has been achieved in demarcation of the Moldavian-Ukrainian state border, constructing and modernization of the border infrastructure, performance of mutual control and security supervision at the state border areas. The countries also successfully develop their relations on border issues in the framework of the three-lateral Moldavian-Ukrainian-European mechanism, in particular with the European Union Border Assistance Mission (EUBAM). One of the best examples of the efficient border

cooperation between the border and customs control services of our countries is the successful implementation of the pilot joint border control project at the border check-point Brichen-Rossoshany that had been highly evaluated by our European partners.

In February 2012, during Premier-Minister of Republic of Moldova Volodimir Filat visit to Ukraine the parties signed the foundation documents for the European region Dniester incorporating border areas of Moldova and the Ukrainian Vinnitska Oblast. Creation of this European region opens new prospects for the further development of the trans-border cooperation between our countries – through implementation of the joint economic and social infrastructure projects and through expansion of the cultural and humanitarian exchanges. Using all the available potential of trans-border cooperation in the framework of the Lower Danube and Upper Prut European regions established jointly with Romania back in the late 90's of the last century provides new opportunities for increasing the level of social and economic development in trans-border areas of our two countries. Noteworthy, the financial support for achieving these objectives can be sought after in different European assistance programs.

Ukraine is one of the most important foreign economic partners for Republic of Moldova that over the last years unwaveringly ranks third in the overall trade balance of our country, following Russia and Romania. Last year the volume of the mutual trade between our countries exceeded the landmark figure of one billion US dollars. Also, the counties promote two-lateral cooperation in the area of mutual investments and creation of mutual enterprises. Just for reference: today over 270 enterprises with Ukrainian investments are officially registered in Republic of Moldova, with total capital of 15 million US dollars whereas over 140 enterprises with the Moldavian investments operate in Ukraine, with the total capital of 30 million US dollars.

It should be admitted though that as all other counties across the globe we also have issues in the mutual cooperation that remain to be unsolved. In my perspective this is absolutely natural situation in relations between two neighbor states and most important here is that we possess political will to address and eliminate these issues in the shortest terms possible. Both Moldavian and Ukrainian leadership have this will.

I have already mentioned the activity of the Inter-Government Trade and Economic Cooperation Committee. The last 13th session of this body took place last November; today the respective Moldavian and Ukrainian ministries actively work on implementation of the agreements and treaties that have been concluded in the framework of this committee, especially on solving the outstanding issues. In this respect I would like to emphasize the fundamentally new approach that the parties have outlined in the summary protocol of the 13th Committee session. Our countries have agreed to resolve all problematic issues based on the so-called «package approach». This means the constructive approach we will adopt to tackle the such issues as determining the ownership rights for the Moldavian and Ukrainian facilities located respectively in the territories of Ukraine and Moldova, functioning of the Dniester hydraulic power complex, ensuring protection and sustainable development of the Dniester river basin ecosystem, demarcation of the Moldavian-Ukrainian state border in the area of the important economic facilities and in the area adjacent to the Moldavian village of Giurgiulesti. The work that our countries had so far completed on this issue allows us to set high hopes for successful resolution of other similar problems in future.

Another important branch of the Moldavian-Ukrainian cooperation is the cultural and humanitarian exchanges. We are interested in promoting them even further, in particular in such key areas as expansion and strengthening of cultural relations, implementation of the student exchange programs, support and development of our respective communities. In this context I would like to highlight the plans of mutually setting up and holding the Culture Days in our countries that will be a perfect opportunity for the citizens of Moldova and Ukraine to better understand and appreciate the rich cultural heritage and traditions of our two nations.

The governments of our two countries continue working on preserving and developing the ethnic and cultural identities of our national communities that live in the territories of Republic of Moldova and Ukraine, a sort of a friendship link between two neighbor ethnicities. To demonstrate the scale and significance of this work let me bring up some concrete statistics: according to the 2001 Census, Ukraine was home to about 260 thousand ethnic Moldavians, who resided mostly in Odesa (over 120 thousand) and

Chernivtsi (about 70 thousand) Oblasts and according to the 2004 Census over 450 thousand of ethnic Ukrainian called the Republic of Moldova their native country. One of the spectacular results of the state ethnic community support programs is the successful operation of national and ethno-cultural associations: Moldavian in Ukraine and respectively Ukrainian in Moldova. In most of villages and townships where the communities are characterized by a compact dwelling patterns they have their own folklore ensembles, hold the traditional national culture festivals, teach and train in Moldavian / Romanian and Ukrainian languages in nurseries and schools.

I would also like to emphasize the important contribution that our outstanding predecessors have made in strengthening relations of good neighborhood, friendship and cooperation between our countries and peoples that have a long-standing and rich history based on mutual spiritual and cultural values. In this context, I think it would be appropriate to recall a prominent ecclesiastic and public man, the Kyiv Metropolitan Petro Mohyla (Petru Movilă), the son of the Moldavian king Simon Movilă and the dynastic marriage between the daughter of the Moldavian king Vasiliy Lupa and the son of the Zaporozhie Army Hetman Bogdan Khmelnytsky. Moldova is the historical motherland for famous politicians and prominent public figures of modern Ukraine: Serhiy Tigipko, Anatoliy Kinakh, Ivan Vakarchuk and others.

Another important fact is the cooperation between Moldova and Ukraine in the process of settling the durable Dniester conflict. The Moldavian authorities highly appreciate the proactive and positive role that Ukraine plays in fixing up the Dniester problem by establishing a special status of the Dniester Region based on respect to Republic of Moldova's sovereignty and territorial integrity. We appreciate the efforts that the Ukrainian authorities make in supporting and promoting direct dialogue between Kishinev and Tiraspol, in particular in arranging the first meeting between the Moldavian Premier-Minister V. Filat with the new Trans-Dniester's leader E. Shevchuk that took place January 27, 2012 in Odesa. We also appreciate Ukrainian support of our initiatives to demilitarize the Security Zone and to transform the current peace-keeping operation into a multi-national civil mission under the international mandate. However, regardless of the positive dynamics in the process of the Trans-Dniester conflict

resolution, in particular setting off in 2011 the official 5+2 talks and revitalization of political dialogue between two Dniester river banks there is a lot of ground left to be covered. Here, the Republic of Moldova counts of achieving a progress on this issue during the Ukrainian 2013 OSCE voting.

As a representative of the diplomatic service I would like to stress the tight and fruitful collaboration between the foreign affairs ministries of our countries. Traditionally we hold political consultations on the level of deputy Foreign Affairs Ministers of Republic of Moldova and Ukraine where we discuss all issues related to bilateral relations. This exchange of ideas is extremely beneficial, in particular to what the diplomats call the «synchronizing the clocks». This well-trying mechanism helps us to timely work out proposals and suggestions for the leadership of our states on the Moldavian-Ukrainian issues.

Summarizing the last 20-year phase in the history of relations between Moldova and Ukraine we can assert without any reservations that we have made a considerable progress in promoting our bilateral relations on various disciplines. However it is quite evident that the available potential of cooperation between our countries is far from being exhausted. Taking advantage of all capacities we have for further development of collaboration between our countries both on bilateral and international levels, with the purpose of improving the quality of life for our citizens and implementing our mutual foreign policy choices: this is the sense of Moldavian-Ukrainian partnership for future.